

Bleun-Brug douar Breiz e Kastellin. PHOTO JOS LE DOARÉ

Bleun-Brug

Niv. 63 (Mensuel)

Abonnement : 500 Francs

GWENGOLO 1953

En han'Doue paeit ho koumanant 1953 !

Arabat gortoz na ve kaset d'eoc'h eur paper arc'hant.

An darn vrasa eus hon lennerien a zo echu o c'houmanant. O fed start a reomp eta da baea o c'houmanant nevez raktal, pe da lavaret d'eomp ne gemerint mui ar gelaouenn.

Koumanant bloaz	500 lur.
Koumanant a enor	600 lur.
Madoberour	1.000 lur.

An Ao. Visant SEÏTÉ, Sekretour ar Bleun-Brug, a zo bremañ distro en hon touez e Kastellin.

Kas an arc'hant da : V. SEÏTÉ, Bleun-Brug, Ty-Carré, Châteaulin, C.C.P. 544-22 Nantes — hag ar skridou da : M. l'abbé BLEUNVEN, Curé de Saint-Renan (Finistère).

Eun dizonestiz eo reseo ar goulouenn e-pad eur bloaz ha nac'h goude he faea.

TAOLENN

Hon Tad Santel ar Pab hag ar Bleun-Brug	1
Evit dec'h pe evit warc'hoaz ?	3
Kanaouenn an avalou-douar	5
Bleun-Brug Bro-Wened	6
Bleun-Brug bras Kastellin	7
Dalc'homp sonñj atao	10
Kristof Jezegou	11
Jean-Louis Jezegou	12
C'hoarzomp	13
Keleier	14
Mat da c'houzout	16
Korn al liziri	17

An ao. Acquiter, beleg, o chom e bourc'h Gwinevez-Lokrist a ginnig gwerza eun dastumadenn **Feiz ha Breiz** en he fez. Skriva d'ezañ an neb en deus c'hoant prena.

Hon Tad Santel ar Pab hag ar Bleun-Brug

BIBLIOTHEQUE
QUIMPER
DIOCESAINE

Lenñ a reomp ar pennad a zo amañ da heul war « La Croix » l' a viz Eost 1953 :

Un récent discours du Pape nous fournit de précieux éléments d'appréciation, tant sur le plan naturel qu'à la lumière de la foi chrétienne, de ces traditions que certains seraient portés à reléguer au magasin des « curiosités locales ».

Recevant en audience générale, ainsi que nous l'avions annoncé, les participants du Festival international du folklore, qui s'était tenu à Nice, le Saint-Père leur adressa la parole. Voici les principaux passages de cette allocution :

Le folklore dans notre monde mécanisé.

Lorsqu'ils entendent parler de folklore, beaucoup pensent à quelque survivance des temps anciens, digne sans doute d'être mise en valeur dans des occasions exceptionnelles, mais sans grand intérêt pour la vie d'aujourd'hui. Qu'une telle idée soit assez répandue, dénonce une des

conséquences plutôt regrettables de la civilisation de ce siècle. Trop souvent la société moderne arrache l'homme à son milieu naturel pour le transplanter dans la ville ou l'expatrier. Elle le met au service de vastes complexes industriels ou d'immenses administrations, elle le groupe dans des agglomérations inorganiques, selon la localisation des moyens de production. Même quand elle ne démembrer pas la famille, elle l'enlève au sol où les générations précédentes l'avaient fixée. Sans doute, il s'agit là d'une réalité dont la société, provisoirement du moins, doit s'accommoder.

Au-dessus de la profession, il y a d'autres tâches.

Mais, Nous l'avons souligné au début de cette année en parlant aux élèves des écoles populaires, la profession et ses exigences ne constituent pas exclusivement l'essentiel de l'activité de l'homme. Au-dessus de la profession, il est d'autres tâches qui mettent en œuvre les ressources personnelles d'esprit et de cœur, qui exaltent les sentiments profonds, ceux qui se rattachent aux événements majeurs de l'existence et aussi ces joies et ces tristesses qui rythment de leurs alternances les épisodes de notre labeur quotidien. Ces sentiments aspirent à s'extérioriser, à se traduire sur le plan social. Mais la civilisation qui impose à l'être humain les lois de la machine, menace aussi de violenter le cours normal de ses loisirs ; elle créera trop facilement le plaisir artificiel, égoïste et banal, le plaisir tout fait qui ne demande aucun effort, aucune initiative, qui replie l'individu sur lui-même au lieu de l'épanouir dans la société.

La véritable signification du folklore.

C'est ici que le folklore prend sa véritable signification. Dans une société qui ignore les traditions les plus saines et les plus fécondes, il s'efforce de garder une continuité vivante, non point imposée en dehors, mais issue de l'âme profonde des générations qui y reconnaissent l'expression de leurs aspirations propres, de leurs croyances, de leurs désirs et de leurs regrets, les souvenirs glorieux du passé et les espérances d'avenir. Les ressources intimes d'un peuple se traduisent tout naturellement par l'ensemble de ses usages, par des récits, légendes, jeux et cortèges où se déploient la splendeur des costumes et l'originalité des groupes et des figures. Les âmes restées en contact permanent avec les dures exigences de la vie, possèdent souvent d'instinct un sens artistique qui, d'une manière simple, parvient à tirer de magnifiques réussites. En ces fêtes populaires où le folklore de bon aloi a la place qui lui revient, chacun jouit du patrimoine commun et s'y enrichit plus encore s'il consent à y apporter sa part.

Folklore et foi religieuse.

Mais il ne faut pas perdre de vue que, dans les pays chrétiens où qui le furent jadis, la foi religieuse et la vie populaire formaient une unité comparable à l'unité de l'âme et du corps. Là où cette unité s'est aujourd'hui dissoute, là où la foi s'est alanguie, les traditions populaires, privées de leur principe vital, se maintiendront-elles et se renouvelleront-elles, fût-ce artificiellement ? Dans les régions où cette unité se conserve encore, le folklore n'est donc pas une survivance curieuse d'une époque révolue, mais une manifestation de la vie actuelle qui reconnaît

ce qu'elle doit au passé, tente de le continuer et de l'adapter intelligemment aux situations nouvelles.

Rôle social des promoteurs du folklore.

Grâce à l'activité des groupes folkloriques, de précieuses coutumes se maintiennent ou revivent. **Aussi ne pouvons-Nous que louer ceux qui, avec compétence et dévouement, s'appliquent à les aider, à diriger leurs efforts, à stimuler leurs initiatives et tous ceux qui leur apportent une collaboration directe.** Puissiez-vous pénétrer toute la portée de votre rôle social : rendre aux hommes saturés de divertissements bien souvent falsifiés et mécanisés le goût d'un délassement riche des valeurs humaines les plus authentiques. Sans doute, cela demande un effort réel et persévérant, mais n'est-ce pas le moyen de pénétrer la densité et les ressources de vos traditions locales ou nationales ? Vous contribuez ainsi à accroître et à diffuser, pour le plus grand profit de vos contemporains, le trésor rassemblé par le travail patient de ceux qui vous ont précédés.

Importance nationale et internationale du folklore.

Vous gardez alerte l'âme de votre peuple en la préservant de la paresse culturelle, signe de dégénérescence d'un organisme social. En même temps, vous vous rendez plus aptes à apprécier les forces propres d'autres cultures, à en deviner le sens profond, à en percevoir les qualités originales. L'estime réciproque qui naîtra d'une telle attitude, ne manquera pas de seconder puissamment les efforts de ceux qui tentent d'assurer l'unité des peuples par les traités et conventions économiques, sociales et politiques.

Evit Dec'h pe evit Warc'hoaz ?

« La tradition et l'avenir — laudator temporis acti ? — Que m'importe donc le passé en temps que passé ? Ne voyez-vous pas que lorsque je pleure sur la rupture d'une tradition, c'est surtout à l'avenir que je pense ? Quand je vois se pourrir une racine, j'ai pitié des fleurs qui, demain, sécheront faute de sève. »

(Gustave THÉBON.)

Pet kwech ez eus bet lavaret d'eomp — ni paotred ar Bleun-Brug — ha sonjet aliesoc'h c'hoaz diwar hor penn hep ranna grik d'eomp : « C'houi a zo tud troet warzu an amzer dremenet ha netra ken ! »

Eur rebech goulo eo ar rebech-se. Trei a reomp hon daoulagad war an amzer dremenet dre 'n ebeg ma c'hell kentelia ac'hanomp. Ma vefe didalvez studia an amzer dremenet perak rei kement a amzer da studia istor ar bed hag an dud en amzerveziou aet da goll ? Ar pezh a zo c'hoarvezet dec'h, fall pe vat a zarvoudou e vefent bet evit mab-den, bez 'ez eus bet anezo ; daoust ha koll amzer eo klask gouzout diwar peseurt hadenn ez int bet diwanet, peseurt frouez o deus taolet ha perak ? Pa vo anavezet gwelloc'h al lezennou a ren eiladur an darvoudou e vo aesoc'h a ze moarvat enebi abred ouz lod anezo ha rei lusk da lod all.

Ouspenn, ma n'eus ket madelez nemetken e doare-beva hon tud koz, n'eus ket kennebeut moarvat fallentez nemetken ! Perak trei kein en eun taol —

hag a grenn — d'an amzer dremenet ? Lezoimp a gortez, hep keuzi re, kement a herz ouz mab-dén da vont gant e hent warzu gwellaenn, miomp avat kement a c'hell e zikour. Daoust ha n'eo ket furoc'h ? Awechou e vo diaes ober an diforc'h etre an eil lodenn hag eben met n'eo ket difennet klask gwelet sklaer.

Ar rummadon tud a zeu an eil warlerc'h egile a zo maget o spered hag o c'halon-gant ar re o deus bevet en o raok ; gwiriziennou hor spered hag hor c'halon a zo dalc'hmat o suna an amzer dremenet. Lod eus o magadurez a gavont ivez en aer a evont met gwaz a ze d'ar wezenn ma vez troc'het outi e gwiriziu, an deilhon n'hell ket ar wezenn dreizo nemetken kaout eur nagadur sasun a-walc'h ha mervel a ray ar wezenn.

Aes eo dizec'ha eur vammenn, met da belec'h ez aimp goude-ze davet dour ? C'hoant hon eus da doulla eur puñs nevez ? en em vataomp atao eus ar puñs koz da c'hortoz ma vo prest ar puñs nevez !

N'hellomp ket samma kement a zeu d'eomp digant hon tadou, n'hellomp ket samma pep tra evel m'emañ ! Ar bed hag an amzer a dro ; d'eomp-ni eo sevel eur stumm-beva nevez diwar ar seo a red diouz ar penn-goz koz, eur stumm-beva nevez hag a gordo gant hor stumm-spered nevez — disheñvel, n'eus ket da varc'hata ! diouz stumm-spered hon tadou — met hag a gordo war eun dro gant ezomimou doun hor gouenn.

Ma teufemp da drevezi kement a zeu d'eomp eus an diañvaez hep poueza na dispartia na tamoeza nag astummi... setu aze eun trefotaj a zevenadurez hag a zavfemp neuze avat !

Gant petra ez omp-ni darbaret, ni paotred ar Bleun-Brug ? N'eo ket kemend-all gant Breiziz ar c'hantvedou tremenet, n'eo ket c'hoaz kemend-all gant Breiziz ar c'hantvedou da zont met gant ar re a zo bremañ o ren o buhez. Ni a fell d'eomp labourat evit ma savo war douar Breiz eur boblad tud ampart war bep tachenn, pinvidik e pep doare, savet war e dach diwar danvez deuet d'ezañ eus donderiou e ouenn evit ma chomo heñ-e-unan, hep ober fae koulskoude war gement a c'hell da ampresti digant ar pobladoù all. eur boblad tud gouest neuze da zoura d'e dro parkeier all ar bed.

Ma teufemp pep broad tud da drei kein d'ar pezh a zo e herez, war zigarez mont war araok, paour ran e vefe ar led ! Ne gredan ket e vefe pabored awalc'h ar re a ra goap ouz ar Bleun-Brug, evit aoza en eur rummad eun herez speredel, arzel, par d'an hini a zo kresket diwar goût rummadou ha rummadou a-hed miliadoù a vloavezioù ! Lavaret a raen enn dervez d'eun arzour ; souezet bras oun, emeve, o velet gant pegement a brez emaoe'h aze o tastum, evel traoù a briz bras, dañsou, toniou ha sonioù, krenn-lavariou, kentadennoù ar re goz araok ma vint aet e bro an ankounac'h ; n'eus aze koulskoude nemet peadra tud dizek hor maezioù, daoust hag aet e vefe d'an hesk mamennou an arz ? daoust ha n'omp ket gouest da zvel traoù ken kær ? »

Hag heñ da lavaret d'in, « Allas ! an traoù-se koll o deus maget ar rummadou tremenet epad hir amzer ; eus eur rummad d'egile skourrou nevez a strinke diwar nerz ar zeo, ha bouilhasi a rae ar wezenn, ha kreski. Kalon ar bobl ne drid mui, mouget eo bet an awenn ; tud desket ganto o micher er skolioù a glask kemeret plas ar bobl, n'eo mui o labouriou an ekleo eus kalon eur bobl nag eur ouenn, treudik ha disliv ar pezh a zavont ; gant poania epad rummadou ha rummadou e vefe gellet adarre marteze sevel eun arz poblek par d'an hini a welomp o vervel ».

Souezus, met gwir !

Ac'hanta neuze, da bep bro da lakaat da dalvezout e herez evit mad ar bed, da staga an amzer yremañ ouz an amzer dremenet araok ma vo re ziwezat.

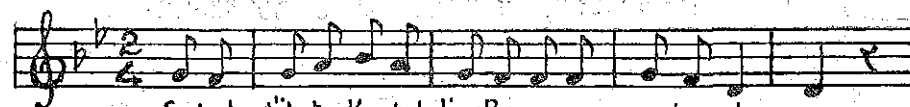
Herez ar Vretoned, ha goude ma vefe lakaat paour gant hiniennou 'zo, n'eo ket didalvez koulskoude ; talvoudus kenañ eo zoken war dachennou a zo.

Labour paotred ar Bleun-Brug eo herzel na d'efe d'an hesk mamenn kaerderiou Breiz, evit ma kresko an dour er vammenn-ze, dour digailharet eus pep gloan-dour ha pep loustoni.

Hag e teuo ar poblou, dizec'het gant ar sevenadur a c'hiz nevez, sevenadur an arc'hant hag ar mekanikou, da andoniou Breiz davet dour.

V. Fave.

KANAOUENN AN AVALOU-DOUAR

Salud d'it te Kastel-lin, Bro an a - va-lou dou-ar .

Salud d'it te Kastel-lin, Bro an a - va-lou dou-ar .

Di-a - ze zet ker koant all Tra - la-la - la-la - la-la .

Di-a - ze zet ker koant all 'neur stankenn vat ha klou-ar

Salud d'it-te, Kastellin, bro an avalou-douar,
Diazezet ker brao-all,

tra la la la la la la,

'n eur stankenn vat ha klouar !

Er bed-holl, e kement lec'h, ep brudet da batatez
Ha prizet gant an itron kerkoulz ha gant ar vatez.

Eun tamm rost brao war an daol a vez divlaz allies
Pa vez e-un war ar plad hep eun nebeud patatez.

Fritet gant eun tamm amann, alaouret er baelen,
Pa vez ar patatez kras, ne gaver gwelloc'h chegenn.

Lod o c'hav mat dre o flusk ha lod-all c'hoaz poaz-dizec'h ;
Gant patatez-leiz ar c'hof c'heller labourat dinec'h.

Lod o c'hav mat hep o flusk, kreienet er chidouarn,
Ha nep n'en devez bet tamm a grog ar big 'n e skouarn.

'Rabat d'eoc'h-c'houi rebech d'in ez oun-me eun arziad
Pa lavaran n'int ket fall gant eur banne lèz ribot.

'Pad ar brezel, n'eus ket pell, e vije tud ar c'hêriou,
Paveve d'hor broiz vat, maro a-gant millierou.

Ma n'int ket et gant an naon, 'rabat beza estonet,
Eo 'balamour m'o deus bet patatez ar Vretoned.

An avalou-douar-se 'felle kent da dud Pariz
Rei holl da zibri d'ar moc'h hag ar plusk d'hor c'henvroiz.

Labourerien-douar Breiz a zo holl pôtrek dinec'h ;
Gwelloc'h n'eus ket e lec'h-all rak kalet eo o divrec'h.

Hag o spered a zo lemm ha bras o gouiziege ;
Er penn kenta emaint zur da zvel had patatez.

Ra vo brudet e pep lec'h hon labourerien-douar,
O id hag o lôned-korn hag o avalou-douar !

Salud d'it, bro Kastellin, te ar gaera perlezeñn
Roet gant Doue da Vreiz da ficha he c'hurunenn !

Yann ar GWIADER.

Ar ganaouenn-man a zo bet savet evit Bleun-Brug Kastellin.

Bleun-Brug Bro-Wened e Kernasen

Bleun-Brug bihan Bro-Wened a zo bet lidet e Kernasen d'an 12 a viz Gouere. Fall e oa an amzer diouz ar mintin, siouaz ! Goude kreisteiz, a drugare Doue an heol a zo bet teurvezet gantañ en em zispaka eun tammig. Evelse, ar gouel a deuas da vat, ha seul gaeroc'h e voe an traou neuze, ma oa bet fall diouz ar beure.

Evel en holl Vleun-Brugou all, bez ez eus bet eno, araok an oferenn-bred, kenstrivadegou, oferenn-bred goude, dirak an Aotrou 'n Eskob Bellec, e-barz iliz kaer-dispar Itron Varia Gernasen ma lidet en deiz-se he femp kantved deiz-ha-bloaz.

Goude kreisteiz, e maner Pontkalleg, war eur c'hlaenn e-skeud ar gwez bras, e voe eur gouel kaer kenañ. Lazou-kana ha kelc'hiou keltiek a Vro-Wened a roas d'eomp eun tañva c'houek eus o c'horollou, o c'hanaouennoù hag o sonerezh.

Evit echui, eur brosesion gaer a reas tro al liorzou, dre ar baliou gwas-kedet, betek chapel Santez-Anna ar c'hoajou, hag eno e voe roet bennoz ar Sakramant.

Eur gouel breizek rik eo bet Bleun-Brug Kernasen. Meuleudi da Wenediz, d'an Aotrou Rouaud ha Derian, d'an Aotrou Yann an Dour ha Guicher, o deus kemeret da sevel ar gouel-se, kemend-all a boan.

Da vloaz e vo ar Bleun-Brug bras e Gwened war ar sonerezh breizek. Bro ebet, muioc'h eget houmañ ne virit ar Bleun-Brug bras, rak graet he deus e-doug ar bloaz-mañ eur striv-eus ar re gaera. An holl, e Kastellin, a zo bet skoet gant an niver bras a wiskamanchou Gwened a welad dre holl. Enor eta da Wenediz, ha bevet Bro-Wened, gant Bro-Pourlet.

BRO-POURLET

Kernasen, kreizenn ar Vro-Pourlet, a zo hanter hent etre ar Faouet ha Gemene, ha wardro c'houec'h leo uheloc'h eget Kemperle.

Bez emañ eno, unan eus kaera ilizoù ar Morbihan d'ar Werc'hez, bet konsakret er bloaz 1453.

E Kernasen emañ ivez maner an Aotrou a Pontkalleg a zo ken brudet e istor Breiz.

Kaer eo ar vro, goaskedet ma 'z eo gant kalz a vrez a bep seurt.

Ar c'hornad-bro-se, ennañ unek parrez, a zo anvet ar Vro-Pourlet, moarvat en abeg d'ar c'houef a zoug ar merc'hed, pe diouz an doare ma kempennont o bleo, a ra evel eur « bourletenn » a-drefiv o fenn.

Ar c'houef a zo bihan kenañ. Heñvel eo ouz eur garigell elpennet.

Ar wazed a zouge eur jiletenn zu gant boutonoù gwenn hag eun tok outañ diou voulouzenn a-zistrih.

Teodou fall a lavar eus tud ar vro-se :

« N'ez eus Pourlet na Pourletenn, »

« Na ve kant tro en o c'horden. »

Tud ar vro-Pourlet, avat, a zo evel tud ar broiou all, na falloc'h na gwelloc'h. Met plijout a ra d'ezo koroll ha kana, ha pa glevont ar biniou, e verv kerkent ar gwad en o gwazied.

Hervé J. M. Jan.

Mar fell d'eooc'h gouzout hiroc'h, prenit niv. 25 « Bro-Guéned ». — Koumanantit da « Bro-Guéned » : abbé Rouaud, Petit Séminaire, Ste-Anne-d'Auray, Morbihan. An niverenn a zeu a vo diwârbenn Lqelz Herriet.

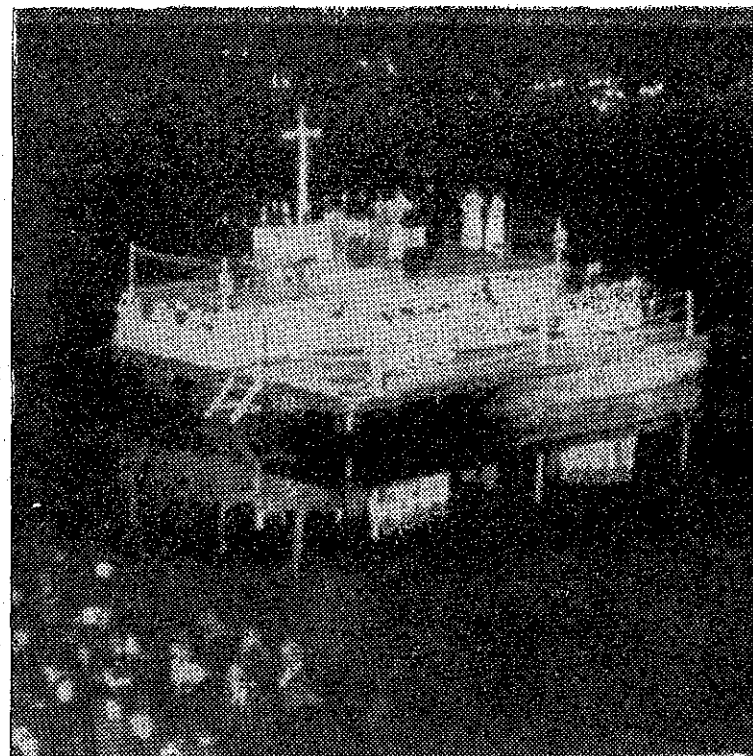

PHOTO JOS LE DOARÉ

Oferenn kreiznoz a Bleun-Brug.

GOUELIOU BRAS BLEUN-BRUG KASTELLIN

Ha bet oc'h e Bleun-Brug Kastellin ? Mar doc'h bet, na lennit ket an dra-mañ. N'eo nemet ar skeud eus ar pezh hoc'h eus bet gwelet ha klevet. Ma n'oc'h ket bet, lennit ac'hanoun evelato, ha klaskit kompren, dre va skrid, petra eo bet ar gouelioù-se.

Breiz a-bez, gant he dilhad da zul en he c'haera, eo a zo bet gwelet e Kastellin da geñver an deizioù-se, eur Vreiz, yaouank, laouen, pinvidik-mor ; eur Vreiz kristen, beo, nerzus. Ene Breiz eo a darze eno dre al lidou sakr, ar prezegennou, ar c'hanaouennoù, ar c'hoarioù, ar c'horollou, ar c'henstrivadegou... Eur Vreiz hag he deus laket da dridal, eus barr an Neñv, hon diaze-zour karet, an Ao. Yann-Vari Perrot.

Pourchaset e oa bet an traou, a zoare, e Kastellin, evit digemer ar « bardonerien », rak bez' e c'heller lavaret eo bet ar Bleun-Brug eur gwir bardon, eur pardon devot, eur pardon kaer.

War ar gêrig koant, en daou du d'an dour, e fice laouen ar brug, ar garlantez hag ar bannieloù. Ken kaer all e oa ar patro hag an ti-ker, rak, e pep lec'h, ar Bleun-Brug a laka unvaniez etre an holl. En deizioù-se ne vezer « na ruz na gwenn : Breizad hepken ».

Labour eur bloavez a-bez eo bet ar Bleun-Brug-se, boulec'het da genta e Boulvriag, e Bro-Dreger, ha goude e Kernaskleden, e Bro-Wened.

Piou a lavaro ar boan hag an amzer o deus kemeret al lazou-kana : Sant-Vaze-Kemper, Landi, Lokournan-Leon, ha Lannion, dreist-holl, met ivez Sant-Korantin-Kemper (kenta priz, 4 m. A), Kastell-Paol, Plistin ha Landreger — Plougerne (kenta priz 4 m. B), Noyal-Pontivy, Plouhineg Morbihan, ha Trussag-Gwened — Pluvigner Morbihan (kenta priz 3 m.), Kastellin, Mur-de-Bretagne, Etel, Rianteg, Gourlizon, Branderion, Plevin, ha c'hoaz Plouay, Meslan ha Questembert.

Kemend-all a virit o deus bet ar ganerien dre unanou : Job an Du eus ar Vouster (C.-d.-N.), priz kenta, Anton ar Bourdonnay, Glomel, ha Yann Celton, Treboul, evit ar baotred yaouank. Elian Pronost, Lesneven, priz kenta, Itron Gernig, Skaer, hag Anna Poher, Landelo, evit ar plac'hed yaouank. E-keit-se, ez ae ar maout, evit ar rimadellou, gant G. Boule'h eus Glomel, hag Anna Maze eus Loperieg.

Met, marteze, ar c'henstrivadegou pouezusa eo bet ar c'henstrivadegou-skol. Ar prezegerezh, dreist-holl, a zo bet talvoudus. Evit lodenn ar baotred eo aet ar maout gant J.-B. Roudot eus Gwiseni, hag H. Cadouelan eus Silfiag, Morb., araok Per Karkreff eus Sant-Turio, Morb., hag H. ar Page eus Peumerit-Kintin, C.-d.-N. — Evit ar merc'hed eo aet ar priz kenta gant Jeanne Hingair eus Branderion, Morb., goude e teu Paulette Allard eus Tremargat, C.-d.-N., ha Paolina ar Gall eus Langidig, Morb.

Evit al lenn emañ da genta : F. ar Bihan, Kleder, M.-H. Maze, Loperieg, Annaig ar Gall, Loperhied, Eliza Leon, Plougerne, N. ar Gouil, Pouldregat ha Gwenola Trevidig, Kerahez.

Evit an displega, ar prizioù-kenta a zo aet gant L. Griffon, Pouldregat, B. ar Gouil, Pouldregat, K. Lannuzel, Edern, A. ar Goff, Pouldregat, Annaig Jeron, Tremargat, ha Noela ar Gouil, Pouldregat.

Evit ar c'han emañ da genta : Ch. Kere, Pouldregat, D. Jeron, Tremargat, Jos. Fave, Gwiseni, Marivonig ar Gow, Gouezeg, Marsela Bozeg, Plogonneg, ha Mari ar Fevr, Tremargat.

War an treserezh eo aet ar maout gant Per Guillaume, Pontivy, Chantal Bleher, Gwened, ha Klera ar Rrun, Kastell-Paol.

Setu amañ, evit echui gant ar c'henstrivadegou, eun daolenn da ziskouez d'eoc'h da belec'h eo aet ar prizioù e B. B. Kastellin. Tri briz hon eus roet da bep rummad.

(Danvez)	Bro-Leon	Bro-Dreger	Bro-Gerne	Bro-Wened	Holl
Treserezh	1	—	—	6	= 7
Lenn	2	—	10	—	= 12
Displega	4	6	12	—	= 22
Kan-skol	2	5	12	—	= 19
Prezeg	1	2	—	4	= 7
Kan-pobl	1	2	3	—	= 6
Rimadellou	—	1	1	—	= 2
(En holl)	11	16	38	10	= 75

Pouldregat (Bro-Gerne), ha Tremargat (Bro-Dreger), a zo aet ganto nao briz pep hini. — Gwiseni (Leon), Brieg (Kerne) ha Loperhied (Kerne), pemp priz pep hini... Meuleudi ha gourc'hemennou d'an holl.

Ar 75 priz hon eus roet (bep konta al lazou-kana, a zo anezo war-dro 150 levr, o kaout eun dalvoudegezh a ousspenn 40.000 lur. — E Boulvriag hon doa roet dija wardro 15.000 luriad prizioù, hag e Kernaskleden, war-dro 12.000 luriad all; ar pezh a ra, hep konta atao prizioù al lazou-Kana, wardro 70.000 luriad prizioù, evit ar bloaz 1953.

Da sikour paea ar prizioù-se, ez eus bet gwerzet en tri Vleun-Brug arouezioù evit ar brezoneg er skol, o deus roet d'eomp, a-benn bremañ, 19.115 lur. Ma karfe ar c'helc'hioù o dije gallet gwerza arouezioù evit kalz muioc'h a arc'hant. Tud a volentez vat, evit gwerza, eo a ra diouer d'eomp e pep lec'h. Bennoz Doue ivez d'ar re o deus kinniget prizioù d'eomp : Ti Henriot, an Dault

hag Orvoen, Kemper ; Ti ar Minor, Pont-n-Abad ; Itron Kemere, Kemper ; Libr. Celtique, Paris... Bennoz Doue c'hoaz da Gelc'h-Keltiek Toulon en deus bet ar vadelez da gas 4.500 lur evit hor skol vrezonek.

....

Ar pezh a ra eus ar Bleun-Brug eur gouel breizek dreist an holl c'houelioù breizek all, ar c'haera hag ar pouezusa, a-dra-sur, e Breiz a-bez, eo ar c'henstrivadegou, a zo evel bleun bloaveziek hor yez.

Ar pezh a ro eun ene, eur sperezh hag a grog e pep hini, d'ar Bleun-Brug, eo al lidou sakr. Dreizo e teu ar Bleun-Brug da veza unan eus kaera pardonioù Breiz. Ne weler ket amañ a c'hoarioù disneuz ha trouzus evel ma weler siouaz ! e kalz re a bardonioù.

An « Noz a gan » war ar menez, gant lazou-kana Landi, Lannuon, Lokournan, ha « Pastoral Poullaouen » a grouas a-zoare aergelc'h an oferenn kreiznoz.

Pa loc'has prolesion ar gouloù edo dija dibradet ene an dud diwar an douar. Bez' e c'hellent kana, ha kana 'raent a-greiz kalon : « Jezuz pegen bras e, plijadur an ene, pa vez e gras Doue, hag en e garante ».

Netra souezus goudeze, e vije bet ken fromus an oferenn kreiznoz, e vije bet ken devot an dud en-dro d'eun aoter hag a lintre, outi an Tad Colliot o kinnig an osti a drugarez d'an eur ma vez kalz a dud all o tismegañsi o Doue. Edo neuze unanet, eme ar prezeger, an Ao. Coadou, an neñv, an dour hag an douar, evit strinka mil meuleudi da Grouer pep tra. Evelse douar Breiz a gase da Zoue ar bedenn wella a c'helle tarza diwarnañ, e-kreiz sioulder meurdeus an noz. Evelse, Jezuz a c'helle diskenn e-touez an dud, e-kreiz an hent, da veza magadurezh o ene.

An oferenn-bréd war ar menez, kanet gant an Aotrou 'n Eskob Bellec, dirak an Aotrou 'n Eskob Fauvel hag an Tadou Colliot ha Demazure a zo bet ken devot all, e-keit ha ma vouse'hoarze ouzimp erfin, lagad benniget an heol.

Pa savas mouez helavar an Aotrou Guivarc'h da brezeg, e seblante d'in edomp eno bodet, evel tud Gallilé, da glevout sarmoun Jezuz war ar menez.

Eun dudi eo bet pep tra : ar c'horn-bro ken kaer, kan al lazou-kana, kan ar bobl, ar pedennou...

Ma oa bras an engroez betek-henn, goude kreizteiz e teu da veza brasoc'h c'hoaz. Her a zo ganti warzu maner Toull-ar-C'hoad. — Eno, war eul leurenn-zouar uhel, dirak ar gaera taolenn-vro a oufed da welet, emeur o vont da rei eun abadenn c'hoari en enor d'al labour-douar. Savet eo bet an abadenn-se gant Bernard de Parades skoazellet gant Visant Seite. E-doug teir eurvez a vo kavet re verr, e vo diskouezet war al leurenn, holl labourioù an douar gant ar mic'harioù a ro harp d'ezo, ha d'o heul e tremeno ivez ar saout, ar c'hezeg, an deñved, ar yer, ar chas... E-keit-se, Lazou-Kana Sant-Vaze Kemper, ha Landi ne baouezint da gana kanaouennou o klota gant an taolennou beo a dremen war ar podiom.

Ma'z omp deuet a-benn da sevel eun abadenn ken kaer, eo a drugarez d'ar parrezioù a roas d'eomp c'hoarierien. Kastellin, da genta, goude Dineault, Cast, Plomodiern, Ploeven, Plonevez-Porzay, Lokronan, Quemeneven, Brie, Gouezec, Lothey, Sant-Segal, Port-Launay, Loperieg, an Nivot, Brasparts, Kimerc'h, Kerlouan, Gwiseni, Paotred ar C'hap, Lokournan-Leon, Lanrivoare, Breles hag an holl lazou-kana hon eus anvet uhelloc'h. Eur bennoz Doue kalonek hon eus da lavaret d'an holl barrezioù-se.

Bez hon eus bet, ousspenn, skoazell ar c'helc'hioù Keltiek-mañ : Lokronan, Pouldregat, Pouldreuzic, Douarnenez, Poullaouen, Baod, Kernaskleden, Plougastel, Bourbriac, Kerahez, Loperhied, Elliant, Enez-Sun, Kastellin, Plouescat, Kerfeunteun, Moëlan, Le Havre. Bez ez edo c'hoaz bagadou sonerien Kastellin, Douarnenez, Baod, Brest, Guéméné, Kerfeunteun, ha Bleimor Pariz.

Warlerc'h an abadenn, an holl c'hoarierien, Lazou-Kana ha Kelc'hioù-Keltiek, en eur brosesion vras kenañ, ganto ar sent pedet war ar maez, evel Sant

Izidor, Sant Alar, Sant Herbot, Sant Gwenole, Santez Barba, Santez Bere'hed... a ziskennno betek kreiz kêr, en eur gana kantikou.

Eur mor a dud, en daou du d'an hent, a weled neuze estlammet dirak kaer-deriou ar gwiskamanchou, o lufra skedus dindan bannou an heol.

Pa savas an Osti Sakr evit ar bennoz diweza, barr-leun e oa ar c'halonou a levez hag a zudi. Ha bremaik, evel keuz e vo gant an dud, o pellaat diouz Kastellin, el lec'h m'o deus bevet eun devez a zo d'ezo evel eun tañva eus ar Baradoz.

V. Y.

G. S. — A-ratoz eo hon eus lezet a gostez ar studiadegou. Gortoz a reomp skridou ar brezegennerien da gomz anezo en niverennou a zeu.

Dalc'homp sonj atao

Bleun-Brug Kastellin a zo bet kaer. Dalc'homp sonj avat, en hini a gen-dalc'h, eus ar Bed all, da veza atao hon Tad muia karet, hor mestr :

« Eur mintin kaer pa dremenas,
Er c'hoad m'edon o klask kistin,
Ker brao, ker bras war e varc'h bras,
Ma kuze 'n heol adre d'e gein,
N'em eus ket goulennet piou ' oa ;
Dioustu, avât ' m eus sonjet d'in :
« Me a yelo da heul hemañ ».

« Ha goude, gantañ pa 'z oun bet,
Goude pa 'z omp en em gavet,
O vale d'an nec'h ha d'an traon,
Dre al lanneg ha dre ar c'hoad,
En henchou fall, en henchou mat,
En deizioù gouel, en deizioù kaon,
N'em eus ket goulennet muioc'h,
Ha me ' zo et gantañ pelloc'h. »

« Hen eo va mestr, m'hell lavar krenn;
Dreistan n'eus tra, dreistan n'eus den.
Hen 'zo mat, hen 'zo kalonek ;
Hen 'zo dispont ha direbec'h.
Hen 'zo gouizieik, hen zo desket ;
Hen 'zo paotr fin, ha me n'oun ket.
Hen a zo fur, hen a zo krê ;
Hen a gomand ha me a zent ;
Pa blij gantañ mont en hent,
Hen 'gerz araok ha me adre.
Kent ha ma c'halv me 'oar sevel ;
Kent ha ma komz me 'oar tevel.
Pa c'hourc'hemenn eun dra bennak
Ez an d'ober hep klask perak.
Pa vez dilavar, trist e benn,
Me 'chom didrouz en e gichen.
Hen 'zo va mestr, me e revêl ;
Me hen heulio betek mervel.
Hen 'zo va mestr ha netra ken !

Tangui Malmanche (Gurvan ar Marc'heg estranjour).

Edon o soñjal e kemend-all pa deuas d'in al lizer-mañ a lakan amañ warlerc'h :

MONSIEUR ET CHER COMPATRIOTE,

Permettez-moi de vous féliciter chaleureusement pour le bel article que vous avez consacré, il y a quelques mois, dans « Bleun-Brug », à la grande et noble mémoire de Yann-Vari Perrot et pour l'évocation que vous n'avez pas manqué de faire récemment encore, à l'occasion du Congrès de Châteaulin, de cette haute figure bretonne.

A la veille du jour qui va marquer bientôt le 10e anniversaire — déjà ! — de cette mort exemplaire de notre martyr, je m'autorise de notre communion de pensée, pour vous adresser, ci-joint, le poème que m'inspira, voici dix ans, le sacrifice de celui qui fut le Père du « Bleun-Brug », et dont le Bleun-Brug d'aujourd'hui ne doit craindre de se réclamer...

Dalc'homp sonj da viken ! Ganeoc'h dorn ouz dorn evit Breiz, en eñvor d'hon Merzer benniget.

C. Le Mercier d'Erm.

Bennoz Doue a greiz kalon d'an Ao. Le Mercier d'Erm evit e varzoneg ken fremus. Daoust m'emañ e galleg, marteze e kavimp plas evitañ e Bleun-Brug.

Kristof JEZEGOU

Kosa kevredigez a zo e Breiz eo an « Association Bretonne ». Savet eo bet e 1843 ha beo eo c'hoaz. Savet oa bet evit entent ouz al labour douar. En-dro d'he c'havel en em vodas diskibien ar Gonideg : Brizeuk, de la Villemarqué, de Courey de Kerdrel, Joubiou.

Hervez kenteliou o mestr, ar re-mañ a sonje ne c'hellje ket spered Breiz chom beo ma yafe ar brezoneg da goll ? Laket o doa o c'hraban, La Villemarqué dreist-holl, war « Liziri Breuriez ar Feiz », hag an Aotrou Joubiou, war « Lizereu Bro-Gwened ».

La Villemarqué a deuas a-benn da gaout en « Association Bretonne », eur gevrenn hag a raje war-dro ar brezoneg.

E 1896 e rae e Gendalc'h e Sant-Brieg. Vallee, Ernault a brezegas war ar brezoneg er skol ha savet e voe kerkent « Le Comité de préservation et de propagande de la langue bretonne ».

Bep bloaz e veze kenstrivadegou brezonek gant paotred ha merc'hed ar skoliou kristen. An Aotrou Jezegou a veze e lodenn entent ouz deveriou ar Finistère. Diskleriet en deus e santimant er gelaouen an « A. B. » 1914 : « Enseignement de la langue bretonne dans les écoles du Finistère ».

Eur skrivagner brudet e oa. Er gelaouenn « Ar Vro » 1906-1907 e veze da lenn, alies, kontadennoù digantan, eur pemzek bennak.

Diwar e bluenn eo bet embannet eur c'hatekiz bihan hag a zo rouez tre : « Katekiz al lidou santel ».

Boueta 'reas kazetenn Kastellin « Le Bas Breton », gant istor Kastellin hag hini tud vrudet ar gerig-se — an traou mañ e galleg.

Brudeta hini, evidomp-ni, brezonegerien, eo an Aotrou Quéré.

Sarmoniou an Aotrou Quéré a voe embannet dre aket an Ao. Jezegou, e 1902-1903, daou vell leor (Impr. Presse Libérale, Brest).

Daou vloaz goudeze ivez e lakeas moula « Kanouennou Kerne » an Aotrou Quéré — 1905 — (Presse Libérale, Brest).

Setu bern oberou an Aotrou Jezegou :

« Kontadennoù, livet ha renket gant an Ao. Jezegou » ;

« An istorioù, evel madigou,

'Zo koulz d'ar re goz ha d'ar vugaligou. »

Moulet e Abbeville, Impr. F. Paillart, S. d. (1910), in-8, 264 p. Librairie Aimé Corcuff, Châteaulin.

« Hor Bro' epad ar Revolution » — Keraez, Moulerez ar Bobl, 1914-1918, in-8, 253 p. (peurvoulet, 1^a a viz Even 1918).

War « Feiz ha Breiz », « ar Bobl » ha « Breiz » e kaver « Marvailhou an Tonton koz ». (Sina 'ra : Dolph ar Mèzou, Dolph an Ti all.)

« E korn an oaled », avat, a zo anavezet mat. Skeudennet eo al leor. Bet eo moulet e Brest, Impr. Presse Libérale, 1923, in-12, 314 p. — E gwerz, leordi St-Kaourintin, Quimper.

Evit ar C'hoariva, an Ao. Jezegou a skrivas daou bezig fentus : « Ar barver tenner-dent » — « Ar c'hoarier kartou », hag eun drama : « Mezarnou ». Moulet e voent o zri, e ti Paillart, Abbeville. — Eul levrig a 30, 50 hag 28 pajenn ha n'ez eus bet moulet nemet 100 skouerenn anezañ e 1929.

Ha setu e 1932 « Buhez Santez Thereza ar Mabig Jezuz » renket evit miz Mari (233 p., Brest, Moulerez ru ar C'hastell).

E 1934, « Miz Mari Itron Varia Pont-Mean » (in-8, 205 p., Brest, Moulerez ru ar C'hastell).

Hep bloavez, met an aotre a zo bet roet e Sant Brieg d'an 12 a viz Here 1935 : « Kelennadurez diwarbenn ar sakramanchou » (in-8, 240 p., Mouladuriou Arvor, Gwengamp). Daou levr a yoa bet laketa en unan.

E 1936 : « Prezegennou diwarbenn ar Binienn hag ar Briedelez ». Heb ano aozet na lec'h na bloaz (in-8 : 219 pajenn, Brest, Moulerez ru ar C'hastell). E 1930 ivez, « Levr ar priejou », in-8, 106 p., Brest, ru ar C'hastell (hep ano aozet).

Digantañ e-unan em eus gouezet en doa aozet « Histoire de Plabennec, Histoire de Lesconil — Buhez an Aotrou Mel — Miz Mari Bernadeta — Taolennou ar Mission gant skeudennou ».

Kutuilhet en doa eun toullad kanaouennou, kontadennoù, krenn-lavarioù. Ar pep brassa anezo a zo bet roet d'an Ao. Pérennès. — En han' Doue, klaskit an traou-se. M'o c'havit, roit repu d'ezo en eul leordi bennak, e Landevenneg ma kirit.

Beziet eo bet person koz Pornaleg e Gwineventer.

Eur ger brezonek bennak war e vez a roio da sonj d'ar Vretoned en deus an Aotrou Kristof Jezegou graet enor d'e Feiz ha da Vreiz.

Jean-Louis JEZEGOU

Evit al lennerien troet war istor hor yez e verkan amañ ano eun niz d'an Ao. Kristof Jezegou : Jean-Louis.

Pa raen va enklask war ar brotestanted hag ar brezoneg tost eo bet d'in fazia ha lakaat war gont Kristof traou savet gant Jean-Louis.

Hemañ, ganet e Sant-Servez e 1877, p'edo kure e Plegat-Guerrand, eo a reas ar werz : « Klemmou eur bugel protestant d'e vamm ».

Graet en deus ivez meur a gantig hag a ganaouenn, dornskrivet an darnvuia anezo. Roet int bet d'an ao. Perrot da veza moulet war « Feiz ha Breiz ».

An Ao. Jean-Louis Jezegou anvet da berson e Ploeven e 1927 a rankas rei e zilez ha mont da repu da Gastell. Eno e varvas e 1938.

L. L.

Er miz a zeu e lennot adarre amañ : « Kentelioù d'ar yaouankiz » gant L. L. evel skridoù all plijus deuet d'eomp, ha chomet a-dreuz dre ziover a blas.

C'HOARZOMP

C'HOARI LOUARN

Eun deiz, o klask e lein, Lanig al Louarn en em gavas gant eur sparfell o tibastella eur yarig war skourr eur wezenn.

— Chê, va breur, eme Lanig, n'ho peus ket a vez o tebri kig evelse ? Ha n'ouzoc'h ket emañ herio ar gwener ?...

Ar sparfell, souezet a ziskrog kerkent diouz ar yar... hag houmañ evel just da goueza d'an douar.

Lanig al Louarn o lakaat kerkent e bao warni : « Sell 'ta, emezañ, marteze a-walc'h oun bet faziet, rak me gav d'in n'emañ c'hoaz nemet ar yaou ! »

MADELEZ LOUARN

War an hent bras, eur yar brevet d'ezi he diou c'har gant eur c'harr-tan.

Lanig al Louarn a dosta outi gant truez.

— « Va merc'hig kêz, kaizig poan hoc'h eus a-dra-sur ?...

— O ya, eme ar yarig, eur boan skrijus !...

— Ma, eme Lan, dibonia an nesa 'zo eur vadelez hep he far !...

Eun taol skilf ha sammet ar yar gant Dom Lan.

TRUEZ LOUARN

Bet o klask digluda eur yar, ha chomet berr war e daol, Lan al Louarn a gerz etrezek ar gêr 'n eur ober kofig-moan.

E vreur Biel p'her gwel o tont :

— « Ac'hanta kanfard, koaniet mat eo'h eus ?...

— Feiz avât, eme Lanig, ar paourkêz yar a c'harme kement m'em boa rann-galon ouz he c'hlevet, hag he debri n'em eus ket gellet !... »

TRO-GAMM LOUARN

Lomm ar Bleiz ha Lan al Louarn o c'haloupat bro a gav war o hent eur yar-indez, ha Lomm da lammat ganti.

— O ! eme Lanig da Lomm, eun den eus ho renk n'hell ket debri ar pezh divalo-se... Lezit-hi ganen !

Ha Lomm savet ar c'hloar d'e benn a lez an tamm gant Lan.

Pellloc'h, setu eur c'had o tifoupa :

— « Boued d'an dudigou, eme Lan, eo ar seurt-se. Eun den evelloc'h n'hell ket louza e staon gant eur blevez 'vel-se !

Ha Lomm da blega adarre.

Lanig o samma ar c'had a hop eus a bell da Lomm :

« Yun a ranki ober, breur kêz, met eul louzou mat e vo 'vit da barea diouz an ourgouilh. »

FINESAOU LOUARN

Lanig, diskennet en eur puñs evit terri e sec'hed a zo nec'het o soñjal penaos e raio evit dont er-maez.

Yann ar Bouc'h, o tremen, a astenn e fri a-zloc'h an dour re izel evitañ, allaz !

— Hep ! hep ! eme Lan, ma ouijes, Yann, pegen distan eo amañ, ha pegen fresk an dour !

— Penaos e rin, avât, evit diskenn ?

— Asa, genaoueg 'zo 'chariout, lamm 'ta er sailh a welez aze.

Founeroc'h eo ar bouc'h eget al louarn, ha Lanig, er sailh all, a zo dibradet d'an neo'h.

P'edo o tremen dirak ar bouc'h, e lavaras d'ezañ :

— Ma ! Yann baour, evelse emañ ar vuhez war an tamm douar-mañ : darn o vont, ha darn o tont.

K E L L E R

Ar falc'herien e Bleun-Brug Kastellin.

PHOTO JOS LE DOARÉ

Troveni vras Lokorn.

Unan eus kaera pardonioù an hafv-mañ eo bet, a-dra-sur, Troveni-vras Lokorn. Troveni a dalvez da lavaret : Tro ar manac'h-ti pe « eun dro da di ar manac'h ». E Lokorn, ar brosesion a ra an dro d'an douarou a oa d'ar manac'h Sant Ronan, a veve eno er 6^{vet} kantved. War-dro peder leo he deus an dro-se. En eur ober ar brosesion, e weler kaera kornadou-bro a oufed da weled. Eur brosesion a binijenn eo, pinijenn galet pa zouger eur banniel pe eur groaz en eur grapat war ar menez. Bez ez eus hirio teir droveni e Breiz : ouspenn Lokorn, emañ c'hoaz troveni Landelo hag hini Boulvriag er C'h.-d.-N. Troveni Lokorn a bad eiz devez leun. Er bloaz-mañ eo bet eus an 12 d'an 19 a viz Gouere.

Fondation Culturelle Bretonne.

Eur gevredigez all a zo nevez ganet e Breiz, dindan an anv a F. C. F. (Fondation Culturelle Bretonne). Savet eo bet e Kemper d'ar 17 a viz Mae diweza gant « Kendalc'h, ar Bleun-Brug hag ar Falz ». Bez ez eo an emgleo nevez-mañ, eur gevrenn eus ar C.E.L.I.B. ha karget eo da zastum arc'hant evit sikour ar brezoneg er skol.

Setu amañ penaos eo bet diazezet ar bureo-kreiz :

Is-renerien : Per Trepos, skol-veur Roazon, Per Roy, Roazon, eus Kendalc'h, Gab ar Moal eus ar Bleun-Brug hag M. Giot eus ar Falz.

Renerien a enor : Per Mocaer hag an Dr Dujardin.

Renner : Leon Toulemon, rener Bleun-Brug Pariz.

Sekretourien : Visant Seite (Bleun-Brug), Keravel (ar Falz), Montjarret (Kendalc'h).

Teñzerier : Loeiz Roparz, kelenner lycee Kemper.

Kuzulierien : chaloni Falc'hun (skol-veur Roazon), Mevel hag ar Gall (ar Falz), Per Bernard (rener ar J.E.B., Le Grand (Kendalc'h), Per Heliás (Radio-Kimerc'h), Yann ar Minor (Bleun-Brug).

D'an 21 a viz Even, ar F.C.B. he deus laket gwerza arouezioù evit ar brezoneg er skol. 600.000 lur a zo bet dastumet en deiz-se. Gwerzet eo bet ar memez arouez (insigne) e gouelioù breizek an hafv, ha graet kestou. Goulennet e vo digant kuzulierien-veur Breiz voti arc'hant evit ar memez oberenn. Gant an arc'hant-se e vo sikouret an holl skolioù brezonek kristen ha laik.

Ar brezoneg er skol.

Skolioù brezonek a zo bet e-doug ar bloaz-skol diweza e Kemper : en daou lycee hag er skol-Normal — e Brest, en daou lycee hag er skol ar micherioù — e Landerne, lycee — e Montroulez, lycee — e Douarnenez, lycee — e Sant-Brieg, en daou lycee hag er skol-Normal — e Gwengamp, lycee.

Gouzout a reomp ez eus bet ivez skolioù brezonek e skolaioù kristen Santez-Anna-Wened ha Gwengamp. Petra 'ra ar skolaioù all ? Gortoz a reomp kelou diganto.

Petra 'vez graet, e gwirionez, er skolioù-izel (enseignement primaire) ? D'an hini a ra skolioù brezonek, da lavarout d'eomp, evit ma c'hellimp o sikour ha kinnig d'ezo levrioù evit netra.

Gouelioù folklorek.

Dont a ra o niver da veza bras kenañ, dreist-holl er Finister. Pep ker a fell d'ezi kaout he gouel. Brezonegerien rik a zo hag a ra kalz fae war ar gouelioù-se. Re all hag a gav d'ezo emañ salvet Breiz ganto. Gant plou emañ ar wirionez ? Na gant an eil na gant egile. Pep gwir vreizad, e-lec'h pismigat, a glasko ober anezo eur beñveg, bihan pe vras, da wellat spered hor c'henvroiz.

Kemper ha Brest.

Gouelioù breizek Kemper ha Brest a zo bet gouelioù dispar, gant ar re gaera a c'heller gwelet dre ar bed. Eur bern fouge a sav er Vretoned o welout kemend-all. Mil meuleudi d'ar re a gemer poan da sevel seurt gouelioù.

Eur manati nevez.

Goude dasorc'hidigez manatioù Bodgwenn ha Landevenneg, setu eur manati all diwanet kaer, evel eur vleunienn skedus, war zouar hor Breiz, war lez koad « Brocellande », e parrez Campénéac, en eskopti Gwened, anvet « La Ville Aubert ».

Savet eo bet ar manati-se, nevez-flamm, gant Tadou Tymadeuc, evit o c'hoarezed eus Alre, deuet o c'houent re vihan evito. Konsakret eo bet ar manati nevez, d'an 20 a viz Eost, gant an ao. 'n eskob Bellec eus Gwened. Dizale e teulo an trapistinezed enni da ehon.

Esperanto.

An esperanto a zo eur yez etrevroadel a vez desket muioc'h mui. Mar fell d'eoc'h he deski, c'houi ivez, skrivit d'an ao. Charles Le Seac'h, Loc-Maria, Quimper. Hen a c'hell rei d'eoc'h pep sklerijenn ha skoazell.

Eul levr da brena :

An aotrou Elie Gauthier en deus skrivet e drede levr diwar-benn an divroerezh e Breiz. Bez e c'heller e brena : Entr'aide bretonne, 3, rue du Départ, Paris (11e). Priz : 800 lur.

Distro laouen.

Dre aked an Tad Alexis-Pressé, eo nevez distroet da Vreiz relegou ar Sent koz o doa renket tec'het dirak an Normaned. Emaint bremañ e Abati Boquen (C.-d.-N.). Komz a raimp hiroc'h en niverenn a zeu eus an darvoud kaer-se.

Kelou Laouen.

Annaig Gruber, merc'h Roje ha Bernadetta Gruber a zo laouen o rei da c'houzout ez eus ganet d'ezi eur c'hoar vihan, Mari Joze, d'an 22 a viz Eost e Missy-sur-Aisne, Bro-C'hall.

Morwena ha Gwenaél Denez eus Douarnenez, a gemenn d'eomp ive ganedigez o breurig Herle-Tudeg.

Hor mignon, ar c'habiten Souffès-Després, a gemenn d'eomp c'hoaz ganedigez eur verc'hig. — Gourc'hemennou d'ar gerant, Levenez ha yec'hed d'ar vugaligoù.

MAT DA C'HOUZOUT

Kelc'hiou-keltiek ha bagadou sonerien.

Niverusoc'h niverusa e teu atao ar strolladoumañ da veza, evel eul lano bras o sevel bepred.

Er bloaz 1946 ez oa er eskopti Kemper ha Leon, nao gelc'h. E 1948 : 26 (kelc'hiou ha bagadou). E 1951 : 43 strollad. E 1952 : 49. E 1953 : 58.

E-doug an hevelep amzer, eskopti Sant-Brieg a zo aet eus 5 strollad da 18 ; Gwened eus 1 da 19 ; Roazon eus 7 da 8 hag an Naoned eus 11 da 19. Ar pezh a ra en holl, evit Breiz a-bez 122 strollad (kelc'hiou keltiek ha bagadou).

Arabat ankounac'haat, kennebeut, ez eus eun toullad mat a gelc'hiou-keltiek all er maez a Vreiz ha zoken er-maez a Vro-c'hall : En Algérie, en Tunisie, er Maroc, er C'hanaad hag en U.S.A. e kaver anezo.

Bez ez eus hirio e Breiz 1.500 paoz yaouank hag a oar c'hoari gant ar vombarde pe ar biniou. E-pad gouelioù-Kerne, e Kemper, ez eus bet gwelet 500 o tefila er memez amzer, hag e Brest, ouspenn mil. Abaoe m'emañ Breiz en he sav, n'eus bet morse enni kement a sonerien. Strollet int en eur gevredigez vras anvet B. A. S. (Bodadeg Ar Sonerien). Eur journal o deus ivez, plijus kenañ, anvet « Ar Soner ». Evit e gaout, skriva da : Polig Monjarret, 7, rue des Gentilshommes, Quimper, Finistère.

Eur bagad a zo enañ eiz biniou, eiz bombard, c'houec'h tabourin grenn hag eun dabourin vras. Evit sevel eur bagad gant gwiskamañchou ha pep tra eo ret dispign war-dro 500.000 lur. Eur bagad bugale gant 8 biniou, 8 bombard, diou dabourin grenn hag eun dabourin vras ne goust ket ouspenn 100.000 lur. Bez ez eus bagadou bugale, evel hini skol laik ar Vilin-C'hlas, e Kemper, hag a zo eun dudi o gwelet hag o c'hlevet.

Holl vagadou eur c'horn-brô a ra eur gevrenn. Evel-se, holl vagadou ar Vro-C'hlaizig a ra ar «Gevrenn C'hlaizik».

Gwella bagad Breiz, d'ar mare-mañ, eo hini Koatserho, Montroulez, bet savet gant an Aotrou Ducamp, beleg. Ar priz kenta o deus bet e Brest.

Setu amañ penaoz eo rannet ar c'helc'hiou-keltiek hag ar bagadou sonerien en eskopti Kemper, en deiz a hirio :

Bro-Leon : 5 kelc'h-keltiek ha daou vagad.

Bro-Dreger Finister : 2 kelc'h ha 2 vagad.

Bro-Gerne : 32 kelc'h ha 15 bagad.

Evel a weler emañ ar maout gant Bro-Gerne hag a-bell.

An holl strolladou-se a zo eun nerz e Breiz. An hini a vo harpet ganto a vo kreñv.

Skolajou evel Santez-Anna-Wened ha Sant-Joseph Lannuon a zo o vont da gaout o bagad. Peur e welimp ivez bagadou e skolioù kristen ar Finister ?

N'eus ket pell dirak eun iliz

Eur bagad sonerien renket ganto kuitaat ar gêr re abred, a felle d'ezo, kousto pe gousto, kaout eun ofrenn.

Mont a rejont, er gêr m'edont deuet evit eur gouel, da glask ofrenn da greisteiz pa n'o doa ket gelliet mont kentoc'h.

Ofrenn ebet ne voa.

— Peurvuia, emezo, e vez ofrenn evit ar sonerien hag ar c'helc'hiou-keltiek el lec'h ma vez gouelioù breizek. Ni eta a chomo da sini dirak dor an iliz betek ma kavimp eur beleg da ofrenna d'eomp.

— Ac'hanta, paoz, c'houez er beuz !

Ar baotred a c'houezas kement er beuz ma teuas erfin eur beleg da ofrenna d'ezo.

KORN AL LIZIRI

... N'oan bet e Kastellin, nemet d'ar zul, azalek dek eur betek 5 eur. Ar pezh am eus gwelet, a gavis plijus-tre... Ar peurrest a zo bet ken kaer, war a glevan. N'em doa ket bet tro d'ho kwelout, zoken evit kinnig d'eoc'h va gourc'hemennou. Hen ober a ran hirio a greiz kalon, rak c'houi eo a zo bet o ren ar gouel daoust d'an nebeut a wigour a zo bet klevet ganeoc'h. Meuleudi ha mignoniez.

F. Guivarc'h, person Landi.

... Setu echu eur C'hendalc'h all. Kaer dreist eo bet ha pouez bras en devezo bet, dreist-holl o koeza dres gant komzou Hon Tad Santel ar Pab war an emzao folklorel...

V. Fave, person Kastell-Paol.

... Gouel Bleun-Brug Kastellin a zo bet unan eus ar re gaera am eus gwelet betek bremañ.

Ar c'henta oberour oc'h bet. Meur a hini, me 'z sur, o deus merket d'eoc'h o fljadur, hag o levenez. Eveldo e ran hirio, gant va gwella gourc'hemennou.

Comte Budes de Guébriant.

... Vous devez pousser un soupir de soulagement après le gigantesque effort que vous avez eu à fournir, pour mettre sur pied ce magnifique « Bleun-Brug ». Ce fut réussi...

Abbé Thomas, Mur-de-Bretagne.

Au lendemain du Bleun-Brug, je tiens à vous remercier pour la si lourde tâche que vous avez assumée, en prenant en main l'organisation générale du Congrès, et vous féliciter chaleureusement de son succès.

A l'unanimité, tous ceux qui ont participé à cette journée, ont trouvé que cette année spécialement, le Bleun-Brug a été une réussite sur tous les points.

Vous et vos collaborateurs avez su montrer la mystique de la terre et notre âme de Breton, et vous avez su, avec la simplicité qui convenait, dégager combien ces deux expressions se complètent.

Je suis persuadée que cette grandiose démonstration n'a pas seulement intéressé les connaisseurs en fait de musique et d'art breton mais a été comprise par notre jeunesse terrienne, en lui faisant un bien profond.

Bennoz Doue d'eoc'h, evit al labour ken poanhus ha talvoudus a rit evit hon Bro, ha dreist-holl evit Doue. Digemerit va doujusa ha gwella gourc'hemennou.

Yvonne Cazin d'Honinethun.

... Nous sommes revenues enchantées du Bleun-Brug qui garde toujours son caractère culturel.

Beaucoup de Trégorrois manifestent le désir de voir dans quelques années, un autre Bleun-Brug à Tréguier, tant ils ont été émerveillés par une telle manifestation...

Gwénola Savina.

... Le Bleun-Brug a été magnifique : le cadre, l'ambiance, les manifestations... Nous sommes rentrés enchantés de la journée.

Abbé J. Kérébel, Plouescat.

... Je vous félicite du succès du Bleun-Brug et de son organisation si parfaite.

Abbé Calonnec, Gouézec.

... Ha bremañ, bec'h d'al labour endro evit ar bloavezh all ha c'hañs vat d'eoc'h a greiz kalon.

Y. an Dour, Kernasen.

Liziri all hon eus bet c'hoaz, met re hir e vefe d'eomp o lakaat holl amañ. Bennoz Doue a lavaromp a greiz kalon, d'ar re holl a deurev rei d'eomp kalon da doulla an ero.

Le Gérant : Abbé BLEUNVEN, Curé de Saint-Renan. — Tirage : 1.800 exemplaires.

QUIMPER, IMP. CORNOUAILLAISE. — C.F.P.P. N° 21697

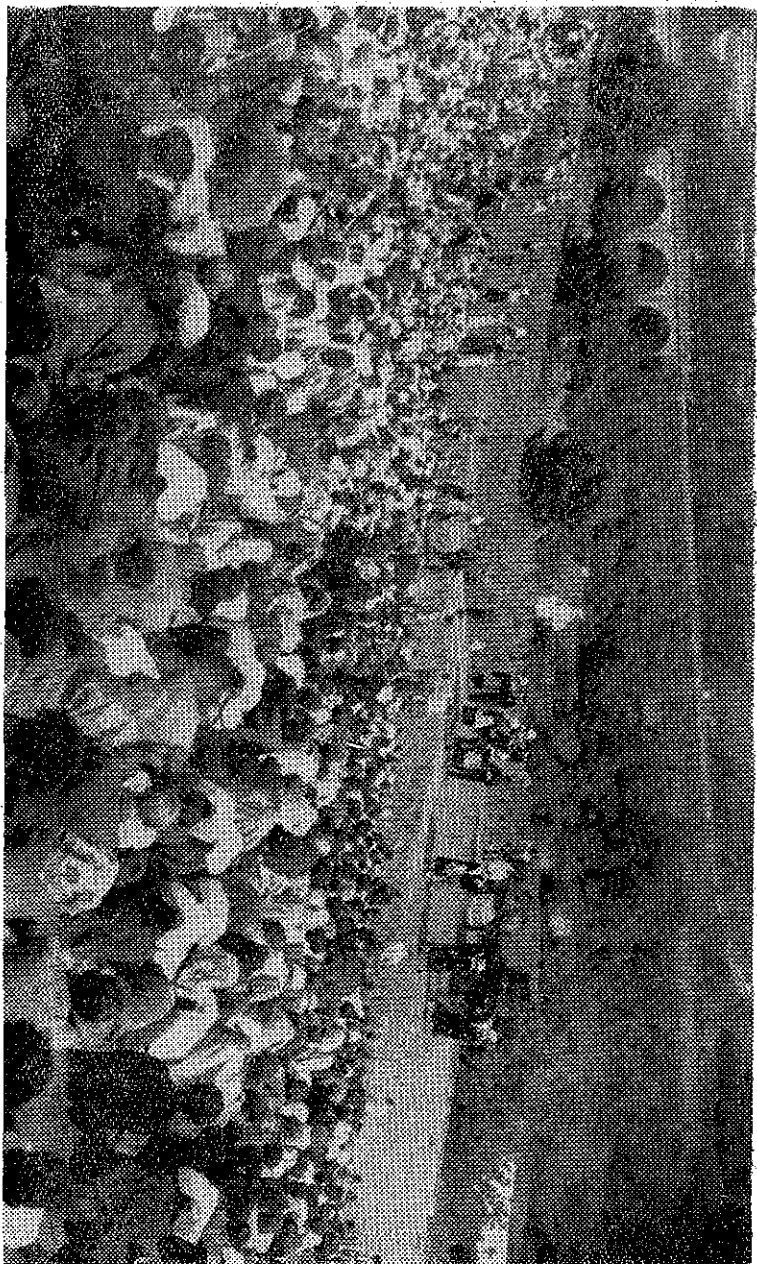

PHOTO JOS LE DOARÉ

Eul lodenn eus an dud e Bleun-Brug Kastellin e Toull-ar-C'hoad
e-pad ma c'hoarier « Kan ha koroll an douar ».